

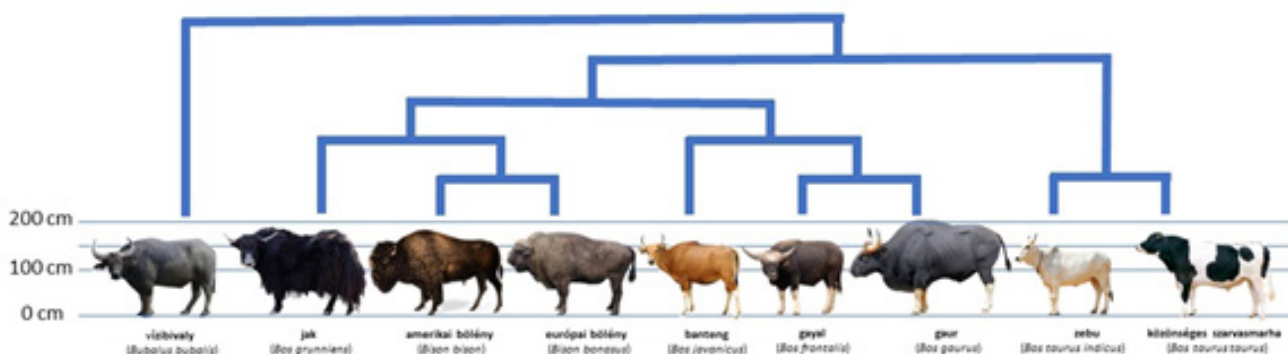
A SZARVASMARHAFÉLÉK HIBRIDJEI I. RÉSZ

Dr. Kenéz Árpád
Állattenyésztési Teljesítményvizsgáló Kft.

Az előző cikkeimben bemutatott tulkok eltérő földrajzi körülmények között alakultak ki az észak-amerikai prériktől az erdős-sztyeppen keresztül a dzsungelken át egészen a Himalája több ezer méter magasán található fennsíkjaival bezárólag. Változó méretű, változó igényű állatok. Emiatt már a 19. században megkezdték ezeket keresztezni, amely tenyésztői tevékenység során, ahogy ez lenni szokott, a pozitív tulajdonságokat igyekeztek

érvényre juttatni, így a hibridek kialakításakor az időjárásnak, betegségeknek való ellenállóképesség, a nagy hústömeg, vagy pl. a jó szerkezetű hús elérése volt a cél.

Ezekben a keresztezés programokban részt vevő fajok rokonsági foka az 1. képen látható.

1. kép: A tulkok (Bovini) nemzetségébe tartozó *Bos*, *Bison* és *Bubalus* nemek filogenetikája és egymáshoz viszonyított mérete (A szerző rajza Wu és mtsai, 2018 alapján).

Egyes kutatások szerint a banteng is elkülöníthető egy jávai és egy kambodzsai változatra, amely közül az előbbi a gaur nagyon közeli rokona. A titokzatos és viszonylag későn, a 20. század első harmadában felfedezett és mára

már valószínűleg kihalt Kouprey pedig a banteng jávai változatához áll nagyon közel (a kialakulásában játszott szerepet).

ŽUBROŃ (EURÓPAI BÖLÉNY × KÖZÖNSÉGES SZARVASMARHA)

Az első hivatalos hibridet Leopold Walicki hozta létre Lengyelországban 1847-ben, de feltételezhetően már korábban is létezett. Az elképzelés, egy a betegségeknek jobban ellenálló, a kedvezőtlenebb legelők hasznosítására is alkalmas, igénytelen hibrid kialakítása volt. A lengyel Tudományos Akadémia vezetésével egészen az 1980-as évekig zajlottak a keresztezések, mígnem a kevésbé jó eredmények hatására, valamint a vadon élő európai bölények genetikai állományának felhígulásától félve beszüntették az ilyen irányú tenyésztőmunkát (bár állítólag a nagy-lengyelországi vajdaság területén folynak még ilyen kísérletek). Az utolsó egyedek a híres lengyel bölényrezervátumban Bialowieza-ban tekinthetők meg. A keresztezésből származó bikaborjak sterilek, az üszőborjak fertilisek, emiatt visszakeresztezésre alkalmasak mindkét fajjal. Az ebből született bikaborjak

már termékenyek. A kifejlett bikák akár az 1,2 tonnát is elérhetik, de a tehenek is 8-900 kg-ot nyomnak.

2. kép: Žubroń egyedek a lengyelországi Bialowieza Nemzeti Parkban (forrás: wikipedia, twitter, pixabay).

YATTLE, YAKOW, DZHO (JAK × KÖZÖNSÉGES SZARVASMARHA)

Kína, Tibet és Mongólia területén kialakított hibridek. Legtöbbször közönséges szarvasmarha teheneket és jak bikákat használnak, de előfordul a fordított párosítás is. A keresztezésből származó nőivarú utódok (dzomo) termékenyek, így visszakeresztezésre alkalmasak és használatosak, a hímivarú borjak (dzo) azonban sterilek. A yakow borjak születési mérete kisebb, mint a jak borjaké, így az ellés könnyebb. A heterózis hatásból kifolyólag a hibridek erősebbek és nagyobbak, mint a jakok és az ezeken a területeken honos szarvasmarhafajták. A bikákat a legerősebbnek tartják a szarvasmarhafélék között. A tehenek több tejet adnak (kb. 7 liter/nap), mint a jakok (kb. 3 liter/nap). A yattle keleten az, mint nyugaton az öszvér. Elsősorban teherhordó, tej- és húshasznú állatok. Szőrük

változatos színű és hosszúságú. Bizonyos esetekben csak a has és a szügy részen marad meg a hosszú szőr.

3. kép: Dzho tehén borjával (Fotó: Marcel Langthim, Pixabay)

4. kép: Cirkuszi mutatványos dzho Balatonföldváron (a szerző fotója)

5. kép: Szarvatlanított dzho bika (Fotó: Erdenbayar Bayansan, Pixabay)